МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ГОЛОВКО АНАСТАСІЯ ЮРІЇВНА

Допускається до захисту:
в.о. завідувача кафедри міжнародних
відносин і зовнішньої політики
к. і. н., доцент
_____І. В. Богінська
«____» _____ 2021 р.

УЧАСТЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ВРЕГУЛЮВАННІ КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Спеціальність 291
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Кваліфікаційна (бакалаврська) робота

Керівник:
Богінська І. В., в.о. завідувача кафедри
міжнародних відносин і зовнішньої політики,
к. і. н., доцент

Оцінка:____/ ____/ _____
(бали за шкалою ЄКТС/за національною шкалою)
Голова ЕК:_____
(підпис)

Вінниця - 2021

АНОТАЦІЯ

Головко А.Ю. Участь міжнародних організацій у врегулюванні конфлікту на Сході України. Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2021.

У бакалаврській роботі досліджено присутність та роль міжнародних організацій у зоні конфлікту на сході України. Показано особливості та складну природу даного конфлікту, вирішення якого вимагає нестандартних підходів та нових інструментів. Зроблено порівняльний аналіз ролі міжнародних організацій у конфліктному врегулюванні.

Ключові слова: міжнародні організації, конфлікт, міжнародні конфлікти, допомога, врегулювання, ОБСЄ, ООН, НАТО, СММ ОБСЄ.

50 с., 2 табл., 18 джерел.

Бібліограф.: 30 найменування.

ABSTRACT

Holovko A. Participation of international organizations in the settlement of the conflict in eastern Ukraine. Specialty 291 "International Relations, Public Communications and Regional Studies". Vasyl Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2021.

The bachelor's thesis examines how the participation of international organizations in the settlement of the Eastern Ukrainian conflict is concentrated. The classification of international conflicts, the beginning and escalation of the conflict in eastern Ukraine are shown. The ways of involvement and settlement of this conflict by international organizations are established.

Key words: international organizations, conflict, international conflicts, assistance, settlement, Donetsk, Luhansk, OSCE, UN, NATO, OSCE SMM.

50 p., 2 tables, 18 sources.

Bibliography: 30 units.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ……4
ВСТУП…….....5
РОЗДІЛ 1. КОНФЛІКТИ У МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ…….....9
1.1. Класифікація міжнародних конфліктів……9
1.2. Шляхи та методи розв’язання міжнародних конфліктів……..15
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПРИРОДИ КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ ТА ПРИСТУНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗОНІ КОНФЛІКТУ……21
2.1. Початок та ескалація конфлікту на сході України……..……..21
2.2. Залучення міжнародних організацій і їх участь у врегулюванні конфлікту……..……24
РОЗДІЛ 3. ВИСВІТЛЕННЯ УЧАСТІ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ВРЕГУЛЮВАННІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО КОНФЛІКТУ ВІТЧИЗНЯНИМИ ТА ІНОЗЕМНИМИ ЗМІ…….36
ВИСНОВКИ……..40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ…….42

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АТО – антитерористична операція

«ДНР» – так звана Донецька Народна Республіка

ЄС – Європейський Союз

«ЛНР» – таз звана Луганська Народна Республіка

МВФ – Міжнародний валютний фонд

МКХЧ – Міжнародний комітет Червоного Хреста

НАТО - Організація Північноатлантичного договору

ОБСЄ – Організація з безпеки та співробітництва в Європі

ООН – Організація Об'єднаних Націй

ОРДЛО – окремі регіони Донецької та Луганської областей

ПАРЄ – Парламентська асамблея Ради Європи

РЄ – Рада Європи

СММ – Спеціальна моніторингова місія

ВСТУП

Актуальність дослідження полягає в тому, що конфлікт на Сході України розпочався у 2014 році й продовжується на даний момент. У подоланні даного конфлікту зацікавлена певна кількість міжнародних організацій, що допомагають у вирішенні кризової ситуації шляхом проведення миротворчих місій, надаючи економічну, технічну, медичну та гуманітарну допомогу. Проте, потрібно врахувати той факт, що, не дивлячись на залучення чималої кількості міжнародних акторів до вирішення конфлікту, він все ж продовжується, а тому з'являється питання чи дієва ця допомога і чи достатня це залучення для скорішого подолання кризи. Так, міжнародній спільноті потрібно звернути більшу увагу на те, що відбувається на території України, відповідати на прохання української сторони про надання допомоги в різних сферах, залучати треті сторони, котрі будуть надавати важливу матеріальну, технічну, економічну та гуманітарну допомогу, проводити заходи та створювати нові ініціативи для подолання кризи, або ж розвивати вже створені програми.

Варто дослідити вітчизняні та іноземні ЗМІ, адже це є найпростіший спосіб ознайомлення із ситуацією. Виходячи з новин, отримаємо уявлення про те, як саме міжнародні організації діють в межах даного конфлікту.

Метою бакалаврської роботи є уточнення ролі міжнародних організацій у врегулювання сучасних міжнародних конфліктів на прикладі конфлікту на Сході України. Конфлікт на Сході України описується як гібридний, низької інтенсивності, в якому інформаційна та пропагандистська складова мають більше значення, ніж перебіг воєнних операцій.

Відповідно до поставленої мети були вирішені наступні завдання:

- надати визначення міжнародним конфліктам;
- описати різновиди міжнародних конфліктів;
- визначити шляхи подолання конфліктів у міжнародних відносинах;
- висвітлити основні події на початку конфлікту на Сході України;

- висвітлити яким чином діють міжнародні організації у сфері подолання конфлікту на сході України та описати їх допомогу;
- запропонувати шляхи подолання конфлікту;
- дослідити вітчизняні та іноземні ЗМІ на предмет того, як МО діють в рамках контексту проблеми конфлікту;
- визначити серед окремих новин чи міжнародна організація діє в економічній, військовій, гуманітарній, соціальній, технічній і безпековій сферах;
- проаналізувати в яких сферах МО діють найбільше;
- дійти до висновків про те, чи дієве залучення міжнародних організацій на даний момент.

Об'єктом дослідження є міжнародні конфлікти нового покоління, пов'язані з гібридною агресією, та способи їх врегулювання.

Предметом дослідження є участь міжнародних організацій у вирішенні конфлікту на Сході України.

Методи дослідження.

Методологічну основу дослідження склав принцип суб'єктивізму. Цей принцип передбачає позицію, що базується на знанні про суб'єкт. У нашому випадку це знання про конфлікт на Сході України та діяльності міжнародних організацій в рамках цього конфлікту.

Методами дослідження є контент-аналіз, що полягає в обробленні публічної інформації, що подається у звітах Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ, документах ООН та ін., історико-типологічний, важливий метод, завдяки якому досліджується конфлікт на Сході України з моменту його початку та періоду розвитку; аналіз та синтез, який полягає у вивченні розвитку відносин міжнародних організацій та України з моменту початку конфлікту; узагальнення, який полягає в тому, що зроблені певні висновки після дослідження проблематики роботи.

Наукова новизна полягає в тому, що досліджені сучасні звіти Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні, досліджені офіційні документи ООН, прослідковувалася специфіка організацій у ЗМІ, на основі яких можна робити певні висновки з розвитку конфлікту, дотримання Мінських домовленостей, готовності обох сторін діяти в напрямку вирішення даного конфлікту.

Висвітлені й позиції ОБСЄ не тільки з боку СММ, а й загалом участь організації та допомога конфронтуючим сторонам у його вирішенні.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів.

Сформульовані та обґрунтовані в дипломній роботі висновки та рекомендації можуть бути використані у розробці стратегій пошуку шляхів більш швидкого подолання конфлікту і роботи міжнародних організацій у безпекових сферах.

Отримані результати полягають у наступному:

- сформовані концепції міжнародних конфліктів;
- досліджена діяльність міжнародних організацій в межах конфлікту на Сході України;
- сформовані рекомендації стосовно подальшої діяльності міжнародних організацій;
- досліджене висвітлення роботи міжнародних організацій вітчизняними та іноземними засобами масової інформації в різних сферах.

Апробація результатів дослідження.

Тези доповідей:

Holovko A. Participation and assistance of international organizations in resolving the conflict in Eastern Ukraine // Proceedings of 5th International Scientific Conference for Bachelor, Master, Graduate Students and Young Researchers «Topical issues of humanities, technical and natural sciences». Vinnytsia, 2021

Структура кваліфікаційної (бакалаврської) роботи:

Дипломна робота складається з анотації, котра коротко передає зміст дослідницької роботи. Після анотації йде зміст, де зазначаються всі структурні

елементи роботи з їх назвами та нумерацією початкових сторінок. Далі представлений вступ, де окреслені загальні параметри дослідження, а саме: актуальність теми, об’єкт та предмет дослідження, мету та завдання бакалаврської роботи, теоретичне та практичне значення одержаних результатів та апробація результатів дослідження.

Змістовна частина складається з трьох розділів, які, в свою чергу, поділяються на підрозділи. У першому розділі бакалаврської роботи представлений розгляд міжнародних конфліктів, їх класифікація та способи їх вирішення міжнародними або регіональними організаціями.

У другому розділі проводиться аналіз сучасного стану конфлікту на Сході України від 2014 року до сьогодення. Представлені міжнародні організації, що зацікавлені в стабілізації ситуації східноукраїнського конфлікту та їх шляхи роботи в даній сфері.

У третьому розділі йдеться про те, як вітчизняні та іноземні засоби масової інформації висвітлюють роботу міжнародних організацій у сфера подолання конфлікту та представлений аналіз у вигляду таблиці, де вказується робота в безпековій, економічній, гуманітарній, технічній і військовій сферах.

Після всіх розділів йдуть висновки, в яких підбиваються результати проведеної роботи, наявні проблеми та шляхи їх розв’язання. Далі список використаних посилань та додатки.

РОЗДІЛ 1. КОНФЛІКТИ У МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

1.1. Класифікація міжнародних конфліктів

Конфлікт у сучасному світі - явище небажане. У міжнародних відносинах конфлікт розуміється як вороже ставлення двох і більше суб'єктів, тобто держав, зіткнення їх інтересів, що в результаті призводить до протиборства між ними. Причинами можуть бути боротьба за території, владу, ресурси. Конфлікт між державами зазвичай реалізується війною. Проте, важливо розуміти різницю між міждержавним конфліктом і війною. Конфлікти є менш масштабними, їх причинами є бажання вирішити спірні питання, а цілі є обмеженими. Що не скажеш про війну, адже війна є дією масштабною, зачіплює ідеологічні й економічні протиріччя між країнами та може змінювати їх подальший розвиток, у той час як конфлікт призводить до невеликих або незначних змін.

Конфлікт у міжнародних відносинах є явищем доволі складним, то ж варто зазначити головні характеристики конфлікту. Базовими характеристиками є:

- географічний простір (роль географічного положення не тільки учасників конфлікту, а й країн, що знаходяться у безпосередній близькості);
- масштаби конфлікту;
- сприйняття образу учасника конфлікту (опоненту);
- виявлення типу поведінки суперника;
- цілі учасників;
- виокремлення кількості учасників;
- інтенсивність;
- тривалість конфлікту (від початку до моменту його повного звершення);
- виявлення кількості спірних питань;

Конфлікти по своїй сутності можуть або будувати, або руйнувати існуючу систему міжнародних відносин. Під час певного конфлікту можуть створюватися нову військові блоки, об'єднання та інтеграційні структури.

Також, варто вказати й те, що конфлікт може змінювати як статус, так і структуру країни, що брала в ньому участь.

Виділяють низку конфліктів:

- міждержавні конфлікти;
- внутрішні інтернаціональні конфлікти;
- національно-визвольні війни.[5]

Міждержавні конфлікти, у свою чергу, з'являються у наслідок: політичного панування, релігію, територію, непорозуміння ідеологій.

Захоплюючи таку тему, варто мати чітке визначення про суб'єкт та об’єкт конфлікту. Відтак, суб’єктами є учасники конфлікту, тобто суверенні країни, терористичні угрупування, транснаціональні корпорації, національно-визвольні рухи й сепаратистські сили. В окремих випадках суб’єктами можна вважати й окремих індивідів.

Об’єктом конфлікту є цінності, через які інтереси держав суттєво не сходяться. Це можуть бути матеріальні й нематеріальні цінності, а саме: територія, військова присутність, певний політичний вплив, претензії на статус, влада.

Учасниками конфлікту також можуть бути різні сторони. Відтак, існують:

- прямі учасники, що беруть безпосередню участь;
- непрямі учасники, що не є конфліктуючими сторонами, проте якимось чином підтримують їх учасників;
- треті сторони – зацікавлені сторони в подоланні конфлікту, можуть бути нейтральними сторонами чи посередниками.

Кожен конфлікт у міжнародних відносинах не схожий на інший, не має аналогів, відрізняється цілями, інтересами, масштабами, часовими мірками. Власне, через це й була створена типологія конфліктів.[8]

Традиційно за засобами конфлікти поділяють на збройні та незбройні.

Збройними конфліктами є війни. Війни є цілеспрямованими діями, метою яких є знищення військового потенціалу іншої конфліктуючої сторони та завдати

їй максимальної шкоди. Війни також мають свою класифікацію, це сухопутні, морські, обмежені, масові, позиційні та маневрені.

Застосування зброї може призвести до певних наслідків. Ними можуть бути:

- терористичні атаки;
- ядерна війна;
- національно-визвольні війни;
- кібератаки;
- етнополітичні конфлікти;
- напади агресії на сусідні країни.

Незбройні конфлікти – виявлення протиборчих дій між конфліктуючими сторонами без застосування зброї. Такі конфлікти поділяються на:

1. Економічні. Проявляються вони в торгових війнах. Відбуваються вони й за рахунок ембарго, тобто повної або часткової заборони на торгівлю з конфліктуючою стороною, а проявляються вони в контролі за сировинно-енергетичною промисловістю та регіонами світу, де це розвинуто, конкуренції на ринку збуту.
2. Інформаційно-пропагандистські. Такі конфлікти відбуваються з метою порушення інформаційної стабільності, провокації розпалювання ворожнечі на соціальному або релігійному підгрунті в країні-супротивнику за рахунок вторгнення в їх інформаційні канали.
3. Дипломатичні. Характеризуються вони розірванням всіх дипломатичних відносин з країною-супротивником, проголошенням дипломатичних представників конфліктуючої сторони персонами нон-грата, обмінюванням нотами протесту.
4. Культурні. Дана група незбройних конфліктів характеризується ембарго на поширення кіно, відеоматеріалів, музики, літератури, що походять від конфліктуючої сторони.[3]

За сферою суперечностей конфлікти поділяються на такі види:

- політичні (конфлікт, що пов'язаний вирішенням суперечностей з приводу влади та її розподілу, впливу, що політичні еліти здійснюють на території як своєї країни, так і на території іншої, забезпечення статусу та місця в ієрархії міжнародних відносин);
- економічні (контроль над ресурсами, володіння ексклюзивними правами та цінностями, забезпечення та зміна існуючого економічного порядку тощо);
- міжетнічні конфлікти (дискримінація за етносом);
- ідеологічні (протистояння між народами й країнами).

За географічними межами виділяють три види конфліктів: локальні, регіональні та глобальні.

Локальні конфлікти відбуваються між двома країнами, що мають спільний кордон та в основному проходить саме в цих прикордонних областях або ж на невеликих територіях конфліктуючих сторін.

Регіональні конфлікти характеризуються тим, що відбуваються на великому регіоні країни, або ж повністю на всій її території. Характерною ознакою є те, що вони мають середню тривалість і під час них залучається чимала кількість ресурсів. [7]

Характерною ознакою глобальних конфліктів є те, що вони зачіплюють майже весь світ. Певні регіони або країни можуть бути залучені до такого конфлікту, навіть якщо не беруть безпосередньої участі у ньому. Мають вони також середню тривалість, проте масштаби залучених територій є набагато більшими, аніж у регіональних конфліктів. Прикладом такого виду конфлікту були Перша і Друга світові війни.

За тривалістю конфлікти можна поділити так:

- короткотривалі – тривають такі конфлікти зазвичай від кількох днів до кількох місяців та є локальними, тобто відбуваються на невеликій території;

- середньотривалі – тривають від 4 до 6 років. Вони у переважній більшості є локальними або глобальними. Держави зазвичай формуються в коаліції і використовують величезну кількість ресурсів;
- довготривалі – тривають від 6 до 10 років, а можливо навіть і більше. Характерним є те, що вони можуть мати або локальний, або регіональний вимір, використовується менший масштаб залучених ресурсів, аніж під час середньотривалих конфліктах.

За складом учасників, або конфліктуючих (конфронтуючих) сторін конфлікти діляться на:

1. Двосторонні (відбуваються зазвичай між суміжними країнами за рахунок суперечок у сферах релігії, питань етносу або території. Можуть мати доволі затяжну тривалість).
2. Багатосторонні.
3. Коаліційні (характеризуються тим, що держави формуються в коаліції та починають боротьбу або наступ за заздалегідь сформованим планом).

За відкритістю конфлікти поділяють таким чином:

1) Дійсні, тобто реальні;
2) Приховані, тобто латентні;
3) Фальшиві.

Отож, описавши всі типи конфліктів, можна їх сформувати в коротку таблицю:

	Види			
Тип				
Збройні	війни			
Незбройні	економічні	інформаційно-пропагандистські	дипломатичні	культурні

За сферою суперечностей	політичні	економічні	міжетнічні	ідеологічні
За географічними межами	локальні	регіональні	глобальні	
За тривалістю	короткотривалі	середньотривалі	довготривалі	
За складом учасників	двосторонні	багатосторонні	коаліційні	
За відкритістю	дійсні	приховані	фальшиві	

1.2. Шляхи та методи розв'язання міжнародних конфліктів

Воєнні конфлікти є найнебезпечнішою формою протистояння між країнами, адже супроводжуються великими людськими жертвами, матеріальними збитками, руйнування пам'яток, міст і великих територій.

У сучасному світі визначити систему міжнародних відносин доволі важко. Багато дослідників сперечаються з приводу того, яким є сучасний світ. Він може бути й однополярним, і біполярним, і багатополярним. А розвиток подій у різних подіях відбувається по-різному.

У багатополярній системі міжнародних відносин вирішення конфліктів мирним шляхом стає доволі мінімальним, адже країни формуються в коаліції й слідують власним поставленим цілями будь-яким шляхом.[11]

Конфлікти у біполярній системі вирішуються доволі важко, а тим паче невоєнним шляхом. У конфлікті між двома країнами наддержави можуть встати на сторону різних конфліктуючих сторін, а тому досягнення миру можливе за можливості винайдення компромісу.

В однополярній системі, наприклад, наявність конфліктів менша. Проте, можуть набувати розвитку внутрішні конфлікти, а також конфлікти, коли одна

наддержава має намір встановити свій порядок у тій чи іншій країні, або ж у світі (який вигідний саме їй), а інші країни навпаки чинять їй опір.

Важливим фактором мирного розв'язання конфліктів є участь міжнародних організацій. А методами досягнення найбільш вдалих результатів є превентивна дипломатія, міжнародне посередництво, санкції та міжнародні миротворчі операції.

Превентивна дипломатія виникла під час того, коли існувала біполярна система міжнародних відносин за часів конфронтації Радянського Союзу та Сполучених Штатів Америки у 1960 році Генеральним секретарем Організації Об'єднаних Націй. Проте, на той час це була лише ідея, метою якої було створити можливі дії для попередження розгортання локальних конфліктів і створити умови, за яких два блоки не втручатимуться в конфлікти.[15]

Назва підходу походить від англійського «to prevent», що, в свою чергу, означає «попереджати».

Отже, превентивна дипломатія – дії, що пов'язані з попередженням і запобіганням міжнародних конфліктів, а також покращенням відносин між конфліктуючими сторонами, раннє попередження конфліктів на основі збору інформації спеціальними установами і підрозділами ООН та регіональними організаціями; превентивне розгортання на території конфліктуючих сторін військових контингентів ООН у районах небезпечної напруженості на їх прохання; створення демілітаризованих зон, що відділяє учасників міжнародної суперечки. Такими діями можуть бути збір інформації про конфліктуючі сторони та їх території, проведення обмінів військовими місіями, проведення консультацій генсеком ООН, демілітаризиція територій, попередження екологічних катастроф, голоду.

Превентивна дипломатія має на меті запобігання конфліктам і локалізацію конфліктів у разі їх виникнення.

Наступним методом є міжнародне посередництво, що полягає в тому, що третя сторона (або міжнародна організація) вступає конфлікт в якості

переговорником між конфліктуючими сторонами, закликаючи їх власне до переговорів. Посередник може виступати як за проханням конфліктуючих сторін, так і за власною ініціативою, за пропозицією держав, не причетних до спору.[12]

Основним завданням посередника є формулювання стратегії майбутніх переговорів, створення довіри між сторонами та надати допомогу кожній із сторін у формуванні переосмислюючої думки один про одного.

Також, посередник може виступати в ролі «адвоката». Сутність цієї ролі полягає в тому, що третя сторона повинна переконати дві сторони в необхідності переговорного процесу.

Найважливішим фактором посередника є його позиція нейтралітету в спірних питаннях. Посередниками виступають Організація Об'єднаних Націй, Організація з безпеки та співробітництва в Європі, Міжнародний суд й інші регіональні організації.

ООН спостерігає за процесом роззброєння збройних формувань, має контроль за поверненням на Батьківщину населення і повернення власності, забезпечує громадську безпеку. Організація зберегла головні принципи міжнародного права і тому підтверджує законність рішень і дій з урегулювання конфліктів.[2]

У Статуті Організації Об'єднаних Націй вказано, що Рада Безпеки несе відповідальність за підтримку міжнародного миру і безпеки.

Кожний з п'яти постійних членів Ради Безпеки — Китай, Росія, Сполучене Королівство, Сполучені Штати Америки і Франція — можуть накласти вето на будь-яке рішення, що приймається на рахунок миротворчих операцій.

Одним із засобів ООН у врегулюванні конфліктів є санкції.

Міжнародні санкції – це колективні або індивідуальні заходи, що мають примусовий характер та застосовуються державами або міжнародними організаціями до держави, яка порушує міжнародне право.

Коли введення санкцій ухвалює Рада Безпеки ООН, то її рішення стає обов’язковим для всіх держав-членів, а у випадку, коли це рішення приймає Генеральна Асамблея, то воно має рекомендаційний характер.

Санкції мають негативні наслідки. Такими можна назвати те, що вони завдають шкоди не тільки урядам, проти яких вони спрямовані, але й народу, що не є винним: жінкам, дітям, хворим і людям похилого віку. [1]

Третім видом вирішення міжнародних суперечок і конфліктів є міжнародні миротворчі місії. Вони почали здійснюватися з 1945 року під егідою ООН. За Законом України «Про участь України в миротворчих місіях» від 23 квітня 1999 року, ми маємо дане визначення:

«Міжнародні миротворчі операції - міжнародні дії або заходи, які здійснюються за рішеннями Ради Безпеки ООН відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй, ОБСЄ, інших регіональних організацій, які несуть відповідальність у сфері підтримання міжнародного миру і безпеки, згідно з положеннями глави VIII Статуту ООН, а так само дії і заходи багатонаціональних сил, що створюються за згодою Ради Безпеки ООН, які проводяться під загальним контролем Ради Безпеки ООН з метою:

- запобігання виникненню міждержавних або внутрішніх конфліктів;
- врегулювання або створення умов для врегулювання міждержавних, а також внутрішніх конфліктів за згодою сторін конфлікту або з використанням примусових заходів за рішенням Ради Безпеки ООН, що може включати, зокрема, спостереження і контроль за додержанням угод про припинення вогню та інших ворожих дій, роз'єднання сторін, які конфліктують, роззброєння і розформування їх підрозділів, виконання інженерних та інших робіт;
- подання гуманітарної допомоги населенню, яке постраждало внаслідок міждержавних або внутрішніх конфліктів;
- виконання міліцейських (поліцейських) функцій по забезпеченню безпеки і додержання прав людини;

- подання допомоги у подоланні наслідків конфліктів;
- усунення загрози миру, порушень миру чи акту агресії.»[6]

Результатами для країн, в яких проводяться операції Організації Об'єднаних Націй з підтримки миру:

- обмежуються наслідки для національного суверенітету, з якими можуть бути пов'язані інші форми іноземного втручання;
- стимулюється обговорення спірних питань між конфліктуючими сторонами, тоді, коли раніше це було неможливо.

Варто вказати, що головною умовою застосування військової сили в миротворчих операціях є згода конфліктуючих сторін.

Також, та держава, війська якої застосовуються як військовий компонент у міжнародній миротворчій операції, повинна бути нейтральною, ставитися нейтрально до обох сторін, що конфліктують й мати за власну мету лише мирне врегулювання конфлікту. Застосування сили повинно чітко контролюватися. Миротворчі військові контингенти мають право на самооборону. Зобов'язання щодо захисту миротворчого персоналу має бути невіддільною частиною рішення у проведенні миротворчої операції. Вибираючи учасників операції, необхідно враховувати їх культурні, історичні, політичні атрибути й забезпечувати їх багатонаціональний характер.[16]

Дії військових контингентів за характером розподіляють на бойові та небойові.

Небойовими діями - це розвідка дій воюючих сторін, прояснювати становище в зоні конфлікту, проведення контролю за дотриманням режиму закритих і зон, що набули статусу демілітаризованих, зон безпеки, дотримання договорів з урегулювання конфлікту, проведення переговорів, патрулювання, надання гуманітарної допомоги, відновлення зруйнованої інфраструктури тощо.

У свою чергу бойові дії - це операції "прикриття", відновлення територіальної цілісності, прокладання безпечних маршрутів, операції щодо захисту, звільнення полонених, евакуація миротворців і цивільного населення,

роззброєння конфліктуючих сторін, бойові операції проти сторони, що порушила перемир'я й умови досягнутих мирних угод з метою знищення її наступального потенціалу.[25]

Примусове встановлення миру вважається найбільш радикальним способом врегулювання конфліктів, адже ним передбачається участь у бойових діях саме миротворчих сил. У даному випадку миротворчі сили змушені діяти за законами війни, що порушує принципи довіри та нейтралітету. А вони є основними принципами використання миротворчих сил у миротворчих операціях. Отож, основною умовою для здійснення "примусових" дій із залученням збройних сил є ухвалення відповідної резолюції Ради Безпеки ООН, де визначаються цілі таких дій і вказуються умови проведення бойової операції.

Кінцевим етапом є підписання угоди про припинення вогню. Така угода досягається внаслідок переговорів на дво-, три- або багатосторонній основі.

Протягом цього етапу вирішують такі питання:

- ревізія за виконанням угоди про припинення вогню;
- підтримання стану миру у відносинах між конфліктуючими сторонами;
- відновлення матеріальних збитків;
- встановлення порядку й умов для мирного життя в зоні конфлікту;
- надання гуманітарної допомоги населенню;
- відновлення структур цивільної влади і післявоєнного державного устрою;
- остаточне розв'язання воєнно-політичного конфлікту мирними політико-правовими методами;
- закріплення миру у міждержавних і міжнародних правових актах.

Важливим і, напевно, найпозитивнішим моментом у врегулювання конфліктів є постконфліктне будівництво. Суть цього підходу полягає в тому, що зміцнюється досягнутий мир та досягаються всі можливі дії для того, щоб конфлікт не розгорнувся в майбутньому.

Постконфліктним будівництвом можна назвати:

- консультації;
- можливе знищення зброї;
- встановлення порядку;
- повернення біженців додому;
- роззброєння сторін;
- нагляд за збереженням прав людини;
- нагляд за проведенням виборів.[7]

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПРИРОДИ КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ ТА ПРИСТУНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗОНІ КОНФЛІКТУ

2.1. Початок та ескалація конфлікту на Сході України

Конфлікт на Сході України розпочинався з мітингів, що мали назву «сепаратистських» у таких великих містах України, як Харків, Одеса, Дніпропетровськ, Луганськ, Донецьк. Конфлікт почався тільки тоді, коли керівництво Російської Федерації, скориставшись нестабільністю влади в Україні під час подій Революції Гідності в лютому 2014 року, почало за допомогою своїх спецпідрозділів анексувати Крим, південні та східні регіони України. Загалом, у Криму були лише поодинокі спроби чинити опір окупантам.

На початку березня спеціально підготовлені штурмові групи, очолювані російськими офіцерами, здійснили спроби захопити адміністративні будинки в Харківській, Луганській, Донецькій, Запорізькій, Миколаївській, Херсонській, Одеській, Дніпропетровській областях. Мітинги супроводжувалися застосуванням вогнепальної зброї і відбувались впродовж весни 2014 року. На превеликий жаль, ні місцеві правоохоронні органи, ні органи місцевої влади не реагували належним чином і показували деяку байдужість у бажанні вирішити поставлену проблему. Подекуди зазначається, що вони були навіть організаторами антидержавних виступів і бунтів.[21]

На початку квітня Російська Федерація приступила до реалізації плану "Новоросія" та дестабілізації ситуації на східній частині України. Відбулася нова хвиля антиукраїнських протестів і захоплень адміністрацій і будівель правоохоронних органів, що призвело до появи у мітингувальників зброї.

Проте, в Донецьку та Луганську мітинги переросли в збройне протистояння терористами. Дії супроводжувалися захопленням адміністративних будівель і місцевих силових управлінь.

7 квітня розпалений натовп у Донецьку проголосив «Донецьку Народну Республіку» і прийняв «Декларацію про суверенітет Донецької Народної Республіки». А 28 квітня Луганськ проголосив «Луганську Народну Республіку». [26]

Проте, є ще одна важлива дата – 12 квітня. Саме тоді під Слов'янськом група офіцерів Служби Безпеки України, які працювали на той час під прикриттям «Альфа» потрапили у коротке воєнне зіткнення, результатом якого стало те, що загинув один офіцер «Альфа». Ця подія вважається тією, з якої й почалася війна. 14 квітня виконуючий обов'язків Президента України Олександр Турчинов оголосив про початок Антитерористичної операції із залученням Збройних Сил України.

За Законом України «Про внесення змін до законів України щодо боротьби з тероризмом» від 2014 року, визначення антитерористичної операції набуло такого значення – комплекс скоординованих спеціальних заходів, спрямованих на попередження, запобігання та припинення терористичної діяльності, звільнення заручників, забезпечення безпеки населення, знешкодження терористів, мінімізацію наслідків терористичної діяльності. АТО завершилась із початком Операції Об'єднаних сил після 30 квітня 2018 року. [4]

Трішки пізніше, 24 травня, головнокомандуючі ЛНР і ДНР оголосили про новий конфедеративний союз «Новоросія».

Три літніх місяці були визвольними для українських міст від російської окупації:

- Лимана - 4 червня;
- Маріуполя - 13 червня;
- Слов'янська, Краматорська, Дружківки, Костянтинівки - 5 липня;
- Бахмута - 6 липня;
- Торецька - 21 липня;
- Авдіївки - 30 липня;
- Красногорівки - 1 серпня;

- Мар'їнки - 5 серпня.

17 липня – поблизу міста Чистякове російським зенітно-ракетним комплексом "Бук" було збито пасажирський літак Boeing 777 авіакомпанії "Малайзійські авіалінії", загинуло 283 пасажири і 15 членів екіпажу.

29 серпня відбулося засідання Ради Безпеки ООН з приводу російської агресії проти України. Делегація України наголосила: «Росія розпочала військове вторгнення на материкову частину України із застосуванням своїх регулярних збройних сил". [32]

5 вересня у Мінську відбулося підписання Мінських домовленостей. Сторони домовилася про припинення вогню, відведення військ, встановлення буферної зони, відведення важкої бойової техніки. Але, на жаль, їх дотримання не вдалося досягнути. Частота обстрілів зменшилася, проте не припинилася.

2.2. Залучення міжнародних організацій і їх участь у врегулюванні конфлікту

У вирішенні даного конфлікту зацікавлені безліч міжнародних організацій.

Організаціями, що докладають найбільших зусиль називають Організацію Об’єднаних Націй та Організацію безпеки та співробітництва в Європі.

Так, наприклад, ОБСЄ надсилають місію для спостережень за ситуацією. Метою цих місій є підтримання діалогу та спостереження за ситуацією в країні. Дана спеціальна моніторингова місія (СММ) надсилає звіти всім країнам-учасницям організації, а ті, в свою чергу, проводять обговорення з приводу вирішення конфлікту.

Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні – місія цивільних спостерігачів ОБСЄ, яка на певний проміжок часу проводить моніторинг і звітує про гуманітарну ситуацію та ситуацію з дотримання прав людини не тільки в зоні конфлікту на Сході, але й по всій території України.[6]

21 березня 2014 року Постійна рада ОБСЄ прийняла рішення направити в Україну спеціальну моніторингову місію. У складі місії є цивільні неозброєні спостерігачі. Цілі роботи полягають у звітуванні про безпекову ситуацію на Сході України, збір інформації і встановлення фактів про конкретні події в країні[1].

Місія кожного дня формує й надсилає звіти країнам-учасницям даної організації про всі події, що трапилися за добу. Вона допомагає країнам-учасницям ОБСЄ проводити брифінги з питань вирішення конфлікту, а також надає інформацію світовим і вітчизняним ЗМІ для правдивого освітлення подій, орієнтуючись на факти спостережень місій.

Кожна команда СММ складається з одного керівника і, власне, спостерігачів.

За даними Спеціальної моніторингової місії, станом на 14 липня 2014 року ситуація в Донецьку і Донецькій області була вкрай напруженою. Усі основні відомства, за спостереженнями СММ, працювали в штатному режимі.

У Луганську також ситуація залишалася напруженою.

У Горлівці на той час моніторингова місія звітувала про те, що біля будівлі управління Міністерства Внутрішніх Справ приблизно сто осіб будували барикади з мішків піску та шин. На даху був встановлений прапор самопроголошеної ДНР. [22]

У більшості міст східної частини України зводилися барикади, були захоплені будівлі державного значення та встановлені прапори ДНР та РФ.

Варто вказати й про те, що за участю ОБСЄ, України та Російської Федерації на засіданні Тристоронньої контактної групи на початку травня 2014 року був підписаний Меморандум про виконання положень Протоколу щодо кроків, які спрямовані на імплементацію Мирного плану Президента України Петра Порошенка та ініціатив Президента Росії Володимира Путіна. Даний Меморандум передбачав, що моніторингова місія ОБСЄ буде контролювати

режим заборони застосування будь-якої військової зброї та буде продовжувати моніторинг і спостереження за українсько-російським кордоном[26].

29 травня 2014 року 15 членів Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ були захоплені в полон. Вони силою утримувалися в місті Сєвєродонецьк в будівлі колишнього інституту «Хімтехнології». Можливими підставами утримання та метою цих дій можна було вважати використання полонених (міжнародні спостерігачі) в якості живого щита, адже ці дії могли запобігти можливому обстрілу будівлі українськими військовими. Утримували спостерігачів ОБСЄ озброєні групи. Групи складалися і з представників громадян Росії, котрі не піддавалися керівництву так званого «уряду Луганської Народної Республіки».

Служба Безпеки України запевняла, що до цих дій із захопленням в полон були причетні російські козаки. Вони встановили, що частину війська з Росії координував Микола Козіцин - отаман Всевеликого Війська Донського. У перехоплених українськими спецслужбами телефонних розмовах бойовики звітували Козіцину про те, що зупинили автомобіль ОБСЄ.[31]

Микола Козіцин прокоментував, що полонені, якими були члени СММ ОБСЄ отримували гарне ставлення до себе з боку козаків. Проте, відпускати їх не збиралися, аргументуючи це так: «Вони ж західників і найманців зброєю постачають. А ті прийшли воювати".

Проте, згодом, по декілька осіб звільняли з полону. Міністерство Закордонних Справ України вітало зі звільненням з полону членів Спеціальної моніторингової місії і наголошували, що ця подія була важливим зрушенням в контексті деескалації ситуації в Донецькій та Луганській областях. На це був координований мирний план Президента України.[9]

Роль СММ в Україні є вкрай важливою, особливо для моменту зниження гостроти конфлікту, тобто його деескалації, проте її мандат має доволі обмежений характер.

Голова моніторингової місії наголосила на тому, що сторони конфлікту повинні зробити всі максимально можливі дії для вирішення даного конфлікту

та заради того, аби зменшити кількість постраждалих у регіоні. Тому, для досягнення цих цілей важливо дотримуватися режиму припинення вогню, який був затверджений на Нормандському форматі.

З 2020 року, маючи загрозу поширення коронавірусної інфекції на території України, з'явилися чутки, ніби через це Спеціальна моніторингова місія може припинити свою роботу й спостереження в Україні та на територіях самопроголошених ДНР і ЛНР. Проте, ці чутки були спростовані представниками місії:

«СММ продовжує виконувати свій мандат по всій Україні. Вони усвідомлюють ризики хвороби й тому приймають всі необхідні засоби застереження для мінімізації ризиків захворювання. СММ ввела в своїх операційних процедурах ряд жорстких заходів обережності, зокрема суворе дотримання правил соціального дистанціювання під час спілкування як з колегами, так і з зовнішніми співрозмовниками, щоденне вимірювання температури тіла, використання індивідуальних засобів захисту і зменшення кількості співробітників в автомобілях.»[10]

Спеціальна моніторингова місія зазначала, що стан мирного населення, яке опинилося в районах, котрі найбільше постраждали в результаті конфлікту, залишається максимально складним. Велика кількість людей жили в підвалах, нерідко вони не мали питної води, їжі, опалення, електрики й елементарних медичних препаратів.

Беручи до уваги той факт, що і Україна, і Російська Федерація є країнами-учасницями ОБСЄ, а рішення в цій організації приймаються шляхом консенсусу, навряд чи вдасться дійти до рішення в рамках організації, котре буде влаштовувати обидві сторони[4].

Наступною організацією, про яку варто вказати – Організація Об'єднаних Націй. Дана організація була створена з метою підтримки миру і безпеки у всьому світі, покращення стану справ в області захисту прав людини, сприяння

розвитку гарних і дружніх відносин між країнами. Варто вказати, що з початку збройного конфлікту ООН бере активну участь у його вирішенні та подоланні.

ООН була заснована у 1945 році по завершенню Другої світової війни. Заснована представниками 51 країни. Метою організації були підтримка миру і безпеки у всьому світі, розвиток дружніх і мирних відносин між країнами та сприяння соціальному прогресу, покращення умов життя і стану справ у галузі прав людини. На даний момент її склад налічує 193 держави.[27]

Діяльність Ради безпеки ООН з підтримки миру та безпеки полягає у:

1. визначення тих чи інших санкцій проти держав-порушників (включаючи військові операції проти них);
2. введення миротворчих формувань у зони конфлікту;
3. організація постконфліктного врегулювання, тобто введення міжнародної адміністрації в зоні конфлікту.

Крім цього, Рада може звернутися до примусових заходів, зокрема:

- введення економічних санкцій, збройового ембарго, фінансових штрафів та обмежень і заборон на поїздки;
- розриву дипломатичних відносин;
- блокади;
- колективних військових заходів.

ООН, Група Світового банку та Європейський Союз у 2014 році створили «Програму відновлення та розбудови миру Програми розвитку ООН». Метою Програми були посилення громадської безпеки, відновлення економіки в регіоні, відбудова інфраструктури.

Рада Безпеки ООН концентрує свою діяльність на впровадженні миротворчих угруповань у зони конфлікту, введенні санкційованих дій проти держав, що порушують мир і безпеку у світі. [3]

Проте, і тут є моменти, на які варто звернути увагу. До Ради Безпеки ООН входять п’ять постійних членів – Китай, США, Росія, Великобританія, Франція. Рішення РБ ООН вимагають 9 голосів з 15, включаючи голоси, які збіглися, всіх

постійних членів, при цьому кожна з країн, що є постійними членами, мають право вето на ці рішення. Це означатиме, що Росія може накласти право вето на всі рішення РБ ООН, що будуть стосуватися вирішення конфлікту на Сході України. Тому, навіть Статут Організації Об'єднаних Націй має певні «блокади» у подоланні кризи.

Починаючи з 2017 року керівництво України активно просувало ідею введення миротворців на Схід України з метою врегулювання кризової і конфліктної ситуації в регіоні та припинення бойових дій. У вересні 2017 року Україна, США, Франція та Німеччина готували спільну резолюцію про введення миротворчої місії. Україна бажала, щоб миротворча місія знаходилася на всій окупованій території. Але, у тому випадку, якщо військовослужбовці ООН будуть мати вільний доступ до всієї території Донецької та Луганської областей, вони зможуть лише наглядати за політичною ситуацією та звітувати, не маючи змоги впливати на неї.[29]

Миротворчі місії повинні:

- забезпечити стійкий і безпечний осередок на всій території Донецької та Луганської областей;
- гарантувати й слідкувати за проведенням виборів до Верховної Ради України на сході України. Метою яких є відновлення Мінського процесу, що пов'язує проведення виборів з поверненням контролю українського уряду над регіоном;
- гарантування правового порядку після виборів;
- забезпечення довіри населення до цього процесу.

Також, варто вказати на те, що миротворчі сили для проведення операції повинні:

1. мати в складі ті країни, що не входять до складу Північноатлантичного альянсу і є прийнятними для обох конфліктуючих сторін. Або ж країни можуть входити до складу НАТО, проте за умови, що приймаються стороною як дружні;

2. мати дозвіл на обмежене застосування сили з метою захисту цивільного населення;
3. бути достатньо великими – приблизно 20 тисяч осіб. Важливо й те, що однією з умов є розміщення 5 тисяч осіб на кордоні з метою спостереження.

Проте, на превеликий жаль, Президент Росії бажав проведення місії за умови, що вона буде вигідна російській стороні. Російська сторона бажала присутність миротворців лише по лінії розмежування.[24]

Представники України продовжували закликати країни до введення миротворчого контингенту на територію Донецької та Луганської областей. У 2018 році спеціальний представник Держдепартаменту Сполучених Штатів Америки по Україні Курт Волкер повідомив, що Швеція, Фінляндія, Австрія, Білорусія, Сербія і Туреччина заявили про готовність взяти участь у миротворчій місії ООН на Донбасі.

Такі організації як ООН, ЄС та ОБСЄ могли б співробітничати у галузі організації охорони правопорядку на сході України під егідою ООН. Проте офіцери поліції та жандармерії країн-членів НАТО (Італія, Португалія, Румунія) будуть необхідними для початку цього процесу.

Важливим моментом є те, що головною метою Місії не повинен бути захист від вторгнення російської сторони, адже в такому випадку є можливість того, що розпочнеться повномасштабна війна, що відіграє погану роль на економіці країн та їх військовому потенціалі.[15]

4 квітня 1949 р. у Вашингтоні представниками 12 держав: США, Канада, Велика Британія, Франція, Бельгія, Голландія, Люксембург, Італія, Португалія, Данія, Норвегія, Ісландія було підписано Північноатлантичний пакт (НАТО почав діяти з 24 вересня 1949 р.). Пізніше членами НАТО стали Греція, Туреччина, ФРН та Іспанія. НАТО — орган колективної оборони. Вважається,

що напад на одного з членів НАТО є нападом на всіх членів і зобов'язує всіх до його оборони, на підставі ст. 51 Статуту ООН).

Крім колективної оборони, члени НАТО взяли на себе зобов'язання "сприяти розвитку мирних і приязних взаємин…намагатися елімінувати конфлікти в їхній міжнародної економічній співпраці між собою".

Ситуація з НАТО виявилася ще більш складною. Відносини України з Північно-Атлантичним Альянсом завжди були напруженими, проте ситуація зрушилася з місця саме з того часу, коли відбулась агресія РФ проти України.

На саміті в 2014 році країни-члени організації дійшли згоди, що окремі країни все ж надаватимуть Україні матеріальну та технічну допомогу[10].

На жаль, враховуючи той факт, що Україна не є членом НАТО, Альянс не може надати військову підтримку у вигляді військового втручання, адже це може спровокувати військове протистояння між Росією та НАТО.

Отож, єдина підтримка, яку Україна може отримати від НАТО в питанні вирішення конфлікту – підтримка у невійськовій сфері. Цей пункт передбачає те, що Альянс надає допомогу у вигляді проведення навчань, наданні екіпіровки та певного військового обладнання, військової підготовки інструкторами НАТО.

НАТО створило для України 5 спеціальних трастових фондів. Зокрема, у сфері командування, контролю та комунікацій, логістики та стандартизації, кібербезпеки і перепідготовки та соціальної адаптації військовослужбовців. Організація також допомагатиме з реабілітацією поранених солдатів [7].

Проте, варто вказати, що допомоги від такого великого військового блоку, як Північно-Атлантичний Альянс, виявляється дійсно замало, а тому потрібно шукати шляхи вирішення цієї проблеми.

Парламентська асамблея Ради Європи у свою чергу наголошує на тому, що РФ порушує територіальну цілісність України та її суверенітет, не визнає проведення референдуму та анексію Криму. Тому, дії ПАРЄ, насправді, важливі для європейської безпеки в цілому, але не надають ніякої допомоги у подоланні кризи[25].

У Раді Європи Російська Федерація різними шляхами намагалася згуртувати навколо себе членів парламенту з інших авторитарних країн колишнього Радянського Союзу і вчинити блокування резолюції ПАРЄ.

Стосовно України, Росія намагалася зменшити ефективність ОБСЄ і РЄ. Наприклад, вона домоглася обмеження дозволу на моніторинг україно-російського кордону, а в РЄ – Росія призупинила своє членство. Тому дані організації не є достатньо ефективним механізмом для вирішення цього конфлікту.

Європейський Союз засуджує приєднання Криму до Росії, а також посилив економічні санкції. Організація заявляє про те, що вона готова розширювати масштаби власної підтримки до України[15].

Так, була підписана Угода про асоціацію з Україною, у якій включаються аспекти з підтримання безпеки в регіоні та прав людини, організація надала фінансову допомогу. Щодо фінансової допомоги варто вказати, що країни-члени ЄС та Європейської комісії внесли приблизни 371 мільйонів євро в якості гуманітарної допомоги. Без фінансової допомги ЄС та країн-учасниць Україна не змогла б відновити стабільність у сфері економіки, проте такої допомоги також недостатньо для подолання конфлікту. Проте, важливим аспектом є те, що Європейський Союз підтримує і фінансує ОБСЄ у врегулюванні кризи та брав участь у проведенні і підписанні Декларації про врегулювання конфлікту між РФ і Україною на переговорах у Женеві.[35]

Важливим є те, що допомога залежить від вільного доступу гуманітарних організацій до людей, які її потребують, у зоні конфлікту. У зв'язку з цим Європейський Союз закликає обидві сторони забезпечувати безперешкодний доступ для гуманітарних організацій. Особливо на непідконтрольних українській владі територіях. Аби вони мали змогу вільно здійснювати свою діяльність. А також сторони повинні сприяти вільному пересуванню мирного населення і товарів між непідконтрольною територією та рештою територією України[38].

Гуманітарна допомога ЄС надходить: постраждалим людям, які живуть на непідконтрольних українській владі територіях та по обидва боки лінії розмежування; біженцям і внутрішньо переміщеним особам, які залишили зону конфлікту; особам, які повернулися до постійного місця проживання. Найчастіше гуманітарну допомогу надають у формі готівки або купонів, сприяючи у такий спосіб максимальній ефективності та зберігаючи гідність постраждалих. Отримувачі такої допомоги мають змогу придбати предмети першої необхідності у місцевих магазинах та на ринках, підтримуючи таким чином місцеву економіку.

Наступна організація, що потребує уваги є Міжнародний Комітет Червоного Хреста (МКХЧ). Діяльність організації зосереджена на тому, аби забезпечити захист жертв внутрішніх конфліктів у країні, а також міжнародних. Її метою є дотримання Статуту, що полягає в поширенні основних положень Руху Червоного Хреста – універсальність, гуманність, а також проведення пояснювальної роботи про застосування гуманітарного права під час збройних конфліктів.[1]

Діяльність саме в Україні зосереджена на: забезпеченні питною водою, предметами харчування та гігієни, постачанні опалення в будинки та відновленні пошкоджених житлових приміщень, наданні грошової допомоги найбільш уразливих верств населення, а також на співробітництві з Товариством Червоного Хреста в Україні. Отож, робота МКХЧ побудована на наданні гуманітарної допомоги, адже вона є незалежною гуманітарною організацією[8].

Проте, МКХЧ має певні труднощі в проведенні свої діяльності на Сході України. Зокрема, співробітники звертаються до уряду обох ворогуючих сторін з проханням дотримуватися міжнародного гуманітарного права та не завдати шкоди цивільному населенню. Саме бойові дії заважають представникам Комітету добиратися до зони конфлікту для надання допомоги постраждалим [10].

У грудні 2014 р. виділено 63 тис. євро на підтримку представництва Червоного Хреста в Республіці Білорусь для задоволення потреб близько 2500 громадян України – біженців та внутрішньо переміщених осіб зі сходу України, які отримали тимчасовий притулок в прикордонному з Україною окрузі.

У 2014 році, на початку конфлікту, Міжнародний Валютний Фонд (МВФ) під час брифінгу у Вашингтоні закликав міжнародних партнерів України надавати додаткову фінансову допомогу Україні. І якщо на початку конфлікту Україна отримувала фінансову допомогу від МВФ та ЄС, то в 2017 році ситуація дещо змінилася. Відтак, країна не отримала допомоги через те, що невиконання своїх зобов'язань у боротьбі з корупцією та економічній сфері. Тобто, організації ставлять певні умови, яких Україна повинна дотримуватися для отримання допомоги в подальшому.

Зрозумілим залишається той факт, що Україна має жахливі наслідки від агресії з боку Російської Федерації. Так, можна віднести до соціальних наслідків: людські жертви, безробіття, зруйнована соціальна інфраструктура, наявні проблеми з водо- та електропостачанням, переміщення населення, проблеми з медициною. Економічні наслідки включають: закриття підприємств, жахливі умови для створення та розвитку малого та середнього бізнесів, серйозні руйнування транспортної інфраструктури, зниження інвестиційної привабливості регіонів Донецької та Луганської областей. До економічних наслідків відносимо: забруднення атмосферного повітря, порушення екосистем, завдання шкоди природоохоронним територіям, геологічному середовищу, руйнування екологічно небезпечних об'єктів.

Урегулювання конфлікту на Сході України можливе лише за участю міжнародної спільноти.

Для вирішення проблеми з недостатнім залученням міжнародних організацій маю декілька варіантів: Україна повинна наголошувати на дотриманні міжнародного гуманітарного права щодо військовополонених, поранених, цивільного населення та тих осіб, над якими українська сторона

втратила контроль. Неможливість України гарантувати безпеку цих громадян має компенсуватися створенням безпечних умов для проведення роботи таких міжнародних акторів як Міжнародний Комітет Червоного Хреста, ООН, Ради Європи, ОБСЄ та ін.

Таким міжнародним структурам, як ОБСЄ, ООН, НАТО, ЄС, потрібно звертати більшу увагу превентивній роботі з попередження конфліктів, розвивати структурні документи організацій саме в цьому руслі, а також вміти правильно вибудовувати комунікаційну стратегію, адже, таким чином, це дасть змогу сторонам конфлікту почути одне одного, налагоджувати суспільний діалог і створити умови для відновлення миру і справедливості.

Для того, аби СММ ОБСЄ працювала безперебійно, українській стороні важливо забезпечити особисту безпеку моніторингової місії, а також їхньої техніки в місцях їх дислокації, супроводжувати в більш небезпечні регіони, з можливістю укриття від вогню. Проте, зі сторони самої ОБСЄ варто також врахувати деякі особливості роботи самої організації, такі як: переглянути можливість прийняття рішень шляхом консенсусу на варіант прийняття рішень з особливих питань шляхом виокремлення якісної і кількісної більшості; варто також розвивати роботу в сфері попередження та локалізації можливих міжнародних конфліктів з метою забезпечення принципу неподільності безпеки всіх членів.

Для безперебійної роботи МКХЧ Україні варто так само, як з ситуацією СММ, створити безпечні умови для проведення гуманітарних місій.

Для того, аби миротворчі місії ООН мали більшу значимість, потрібно врахувати наступні фактори: для забезпечення миру в регіоні, миротворчі сили повинні налічувати в собі близько 20 тисяч осіб, у своєму складі мати держав, що не входять до НАТО. Також, ООН повинна залучати країн-членів до надання допомоги Україні в різних сферах: фінансова, гуманітарна, технічна допомога тощо.

Ставлення українців до НАТО неоднозначне. А тому, для того, аби Альянс міг краще функціонувати на території країни, йому варто проводити певні інформаційні заходи на території Україні для кращого ознайомлення українців і розуміння їх про структуру та роботу НАТО. Відповідно до цього, є можливість майбутнього вступу до Альянсу і тим самим це забезпечить залучення НАТО до військової структури країни.

Намагання окремих країн-учасниць міжнародних організацій у вирішенні конфлікту можуть зовсім не співпадати із діями самих міжнародних організацій. До того ж варто налаштовувати круглі столи та конференції на міжнародному рівні з метою внесення певних змін до Мінських домовленостей. Необхідно посилити співробітництво України з Європейським союзом та США в області розвитку інформаційного простору з метою протидії інформаційній агресії Росії.

Економіка в країні, а особливо в регіоні Донецької та Луганської областей значно постраждала. Для вирішення цієї проблеми повинні бути задіяні певні міжнародні економічні організації та інвестори. А для залучення інвестицій в економіку регіону потрібно забезпечити сприятливу інвестиційну ситуацію для міжнародних і вітчизняних інвесторів, створити підвищення інвестиційної привабливості підприємств і активніше залучатися до пошуку іноземних інвесторів. Також, важливою вимогою Міжнародного валютного фонду для надання ними коштів є виконання Україною всіх вимог. Тож, уряду країни потрібно звертати безпосередню увагу на ці питання.

РОЗДІЛ 3. ВИСВІТЛЕННЯ УЧАСТІ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ВРЕГУЛЮВАННІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО КОНФЛІКТУ ВІТЧИЗНЯНИМИ ТА ІНОЗЕМНИМИ ЗМІ

Варто дослідити вітчизняні та іноземні ЗМІ, адже це є найпростіший спосіб ознайомлення із ситуацією. Виходячи з новин, отримаємо уявлення про те, як саме міжнародні організації діють в межах даного конфлікту.

Для чіткого розуміння ми повинні:

- Дослідити вітчизняні та іноземні ЗМІ на предмет того, як МО діють в рамках контексту проблеми конфлікту;
- Визначити серед окремих новин чи міжнародна організація діє в економічній, військовій, гуманітарній, соціальній, технічній і безпековій сферах;
- Проаналізувати в яких сферах МО діють найбільше;
- Дійти до висновків про те, чи дієве залучення міжнародних організацій на даний момент.

Шкала оцінювання:

- В новинах не згадується про роботу організації в даній сфері;

+ В новинах описане залучення організації в даній сфері.

Джерело	Екоконом. сфера	Військ. сфера	Гуманіт. сфера	Соц. сфера	Техн. сфера	Безпек. Сф.
Зеленский призвал ООН совместно разработать план мероприятий по восстановлению Донбасса	-	-	+	+	-	-
ООН будет поддерживать все	+	-	-	-	-	+

усилия по прекращению войны в Украине – Генсек						
ОБСЕ зафиксировала на выходных 80 взрывов на Донбассе	-	+	-	-	-	+
Украина поддержала инициативу ООН по глобальному прекращению огня	-	+	-	-	-	+
Миротворцев ООН на Донбассе в ближайшее время не будет – Кислица	-	+	-	-	-	+
В ЕС призывают оккупантов открыть КППВ в Золотом и Счастье	-	-	-	+	-	-
В течение недели оккупанты 20 раз нарушили перемирие — Украина в ОБСЕ	-	+	-	+	-	+
Евросоюз призывает Россию	-	+	-	+	-	+

к конструктиву в ТКГ						
Безопасность в мире: миссии НАТО и роль Украины	+	+	-	-	+	+
Отношения Украина - НАТО в контексте устойчивого мира на Донбассе	+	-	-	-	+	+
Ukraine crisis: OSCE encouraged as rivals confirm pullback	-	+	-	-	+	+
Ukraine conflict: UN officer captured by Donetsk rebels	-	-	+	+	-	-
Ukraine crisis: Nato images 'show Russia troops'	-	-	-	-	+	+

По-перше, варто наголосити, що міжнародні організації найбільше діють в безпековій і військовій сферах. Залучення у військовій сфері можна трактувати як з позитивної, так і з негативної точки зору. Пояснити даний висновок можна тим, що громадянам України та світовій спільноті загалом потрібне мирне врегулювання конфлікту, аніж залучати до військових дій ще треті сторони. Натомість, залучення в безпековій сфері трактується з позитивної точки зору.

По-друге, залучення в гуманітарній сфері також необхідне й спостерігається в роботі організацій. Права людини повинні захищатися не лише з боку влади та держави, а й з боку ООН, яка презентує себе як ту організацію, що захищає права людей.

Проте, на превеликий жаль, міжнародні організації достатньо мало залучені в наданні економічної допомоги Україні, хоча деякі постійно наголошують про відновлення інфраструктури в регіонах Донецької та Луганської областей. Можливо, задля покращення ситуації політику потрібно змінювати не саме в міжнародній організації (хоча й там потрібно звернути увагу на етапи прийняття рішень), а й самій Україні намагатися покращувати імідж на міжнародній арені.

ВИСНОВКИ

Отож, проаналізувавши дану проблематику, можна дійти до певних висновків.

По-перше, конфлікт на Сході України ще не завершився, і, на жаль, далекий до повного завершення. Самій Україні не вдається його врегульовувати, тому потрібне бути достатнє залучення таких міжнародних акторів як міжнародні організації.

Через кризу в українсько-російських відносинах та збройний конфлікт на Сході України, в діяльності міжнародних організацій істотно зросла вага безпекових та економічних чинників, зокрема пошук коштів на відновлення інфраструктури та економіки районів, які постраждали внаслідок бойових дій.

НАТО – організація з розвиненою військовою структурою. Вона здатна контролювати ситуацію в Україні та закликає до вирішення конфлікту та дотримання міжнародного права. Проте, все ж утримується від прямого втручання до конфлікту між двома країнами, виправдовуючи такі кроки тим, що участь у військовій діяльності призведе до ще більшої ескалації конфлікту та погіршенні відносин між НАТО та Росією.

Найбільша роль зосереджена в руках ОБСЄ. Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні щодня збирає інформацію і звітує про ситуацію з безпекою в щоденних звітах, інформація про конкретні інциденти на місцях викладена в Оперативних звітах.

Мандат Місії передбачає безпечний і безперешкодний доступ СММ по всій Україні. Необмежений і безумовний доступ до всіх районах необхідний для забезпечення ефективного моніторингу та надання звітів про ситуацію з безпекою, впливі на цивільне населення, дотриманні режиму припинення вогню, відведення озброєння, розмінуванні, розведенні сил і засобів, а також дотримання прав людини і основних свобод. Крім того, згідно з мандатом Місії доручено доповідати про будь-які обмеження свободи її пересування і про інші перешкоди виконанню її мандата.

По-друге, до того часу, доки сторони не будуть дотримуватися режиму стійкого припинення вогню, не почнуть виконувати Мінські угоди і не вживатимуть заходів щодо поліпшення гуманітарної ситуації на Донбасі, цивільне населення як в підконтрольних, так і непідконтрольних уряду районах Донецької і Луганської областей буде знаходиться в жахливому становищі і навіть в небезпечних для життя умовах. Адже, за даними СММ ситуація в області захисту прав людини і гуманітарне становище цивільного населення, яке проживає по обидва боки від лінії зіткнення, залишається непередбачуваним і продовжує погіршуватися. Постійні бойові дії негативно впливають на життя населення.

Не всі організації можуть вільно надавати допомогу та брати безпосередню участь для проведення діяльності на території України. Ті організації, до складу яких входить Російська Федерація мають доволі обмежений мандат на власні дії та не можуть використовувати весь потенціал, не маючи згоди з боку РФ.

Також, для вільної діяльності перешкоджає той факт, що не всі представники від міжнародних організацій повністю захищені від бойових дій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Geneva Declaration on Ukraine, 17.4.2014. URL: http://www.news-mail.by
2. Latest from the Special Monitoring Mission to Ukraine – На основі інформації, що надійшла від Моніторингової команди до 19:00, 5 травня. Київ: 2020. URL: https://www.osce.org/uk/ukraine-smm/118358 (дата звернення: 06.05.2021)
3. Russian Tanks Are Now in Ukraine, NATO Says. URL: https://abcnews.go.com/International/video/russian-tanks-now-ukraine-nato-25165379
4. Sacchetti S. Annual Report 2019. Published by the Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE). Vienna, 2019. P. 70-78.
5. Ukraine conflict: UN officer captured by Donetsk rebels. URL: https://www.bbc.com/news/world-europe-36040696
6. Ukraine conflict: UN says million people have fled. URL: https://www.bbc.com/news/world-europe-29029060
7. Ukraine conflict: UN warns of dangerous deterioration. URL: https://www.bbc.com/news/world-europe-38821078
8. Ukraine crisis: Nato images 'show Russia troops'. URL: https://www.bbc.com/news/world-europe-28972878
9. Ukraine crisis: OSCE encouraged as rivals confirm pullback URL: https://www.bbc.com/news/world-europe-34442127
10. Ukraine crisis: UN sounds alarm on human rights in east. URL: https://www.bbc.com/news/world-europe-27438422
11. UN to hold emergency meeting on Ukraine, Russia. URL: https://www.goodmorningamerica.com/news/video/hold-emergency-meeting-ukraine-russia-59414887
12. Алексевич М. Специальная мониторинговая миссия (СММ) ОБСЕ в Украине: Факты. Киев: 2016. С. 1-2.

13. Безопасность в мире: миссии НАТО и роль Украины. URL: https://www.ukrinform.ru/rubric-world/3144261-bezopasnost-v-mire-missii-nato-i-rol-ukrainy.html
14. Безпекова політика в Україні в контексті формування системи колективної безпеки в Європі. URL: http://www.niss.gov.ua/articles/421/
15. В ЕС призывают оккупантов открыть КППВ в Золотом и Счастье. URL: https://www.ukrinform.ru/rubric-ato/3135248-v-es-prizyvaut-okkupantov-otkryt-kppv-v-zolotom-i-scaste.html
16. В Программе Украина-НАТО противодействие агрессии РФ и деокупация названы приоритетами. URL: https://www.ukrinform.ru/rubric-polytics/3033640-v-programme-ukrainanato-protivodejstvie-agressii-rf-i-deokupacia-nazvany-prioritetami.html
17. В течение недели оккупанты 20 раз нарушили перемирие — Украина в ОБСЕ. URL: https://www.ukrinform.ru/rubric-ato/3143239-v-tecenie-nedeli-okkupanty-20-raz-narusili-peremirie-ukraina-v-obse.html
18. Вооруженные силы Украины уже в НАТО. URL: https://tsn.ua/ru/video/video-novini/vooruzhennye-sily-ukrainy-uzhe-v-nato.html
19. Годовой отчет за 2014 год. Опубликовано Бюро ОБСЕ по демократическим институтам и правам человека (БДИПЧ). Варшава, 2014. С. 24-35.
20. Гуг О. ОБСЄ: система перепусток на Донбасі обмежує можливість людей залишити зону конфлікту. Радіо Свобода. 13.05.2015. URL: https://www.radiosvoboda.org/a/news/27013767.html (дата звернення: 30.04.2021)
21. Доповідь щодо ситуації з правами людини в Україні 1 грудня 2014 р. – 15 лютого 2015 р. Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини. Нью-Йорк: 2015

22. Доповідь щодо ситуації з правами людини в Україні 1 грудня 2014 р. – 15 лютого 2015 р. Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини. Нью-Йорк: 2015. С. 9-11.
23. Евросоюз призывает Россию к конструктиву в ТКГ. URL: https://www.ukrinform.ru/rubric-ato/3139633-evrosouz-prizyvaet-rossiu-k-konstruktivu-v-tkg.html
24. Ежедневный отчет № 103/2020. Специальная мониторинговая миссия ОБСЕ в Украине. Киев: 2020. URL: https://www.osce.org/ru/special-monitoring-mission-to-ukraine/451318?download=true (дата звернення: 2.05.2021)
25. ЕС выделит допсредства СММ ОБСЕ и предоставит дополнительную помощь Донбассу. ИнтеРосіякс Украина. 16.03.2020. URL: https://interfax.com.ua/news/general/647495.html
26. ЕС выделит допсредства СММ ОБСЕ и предоставит дополнительную помощь Донбассу. Интерфакс Украина. 16.03.2020. URL: https://interfax.com.ua/news/general/647495.html (дата звернення: 30.04.2021)
27. Жаровська І. М. Міжнародне гуманітарне право : навч. посіб. / І. М. Жаровська. – К. : Атика, 2010. – 280 с
28. Закон України про ратифікацію Меморандуму про взаєморозуміння між Урядом України та Організацією з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) про розміщення спеціальної моніторингової місії ОБСЄ. Київ: 2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1282-18
29. Закон України про ратифікацію Меморандуму про взаєморозуміння між Урядом України та Організацією з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) про розміщення спеціальної моніторингової місії ОБСЄ. Київ: 2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1282-18 (дата звернення: 05.05.2021)

30. Законодавство України з питань військової сфери. Декларація «Про державний суверенітет України» //. Київ: Азимут-Україна, 2003. С.12-15.
31. Зеленский призвал ООН совместно разработать план мероприятий по восстановлению Донбасса. URL: https://www.ukrinform.ru/rubric-ato/3122989-zelenskij-prizval-oon-sovmestno-razrabotat-plan-meropriatij-po-vosstanovleniu-donbassa.html
32. Лахіджі К. Східна Україна. Цивільне населення під перехресним вогнем. FIDH. Париж: 2015. С. 12-13.
33. Миротворцев ООН на Донбассе в ближайшее время не будет – Кислица. URL: https://www.ukrinform.ru/rubric-polytics/3004574-mirotvorcev-oon-na-donbasse-v-blizajsee-vrema-ne-budet-kislica.html
34. Міжнародний комітет Червоного хреста в Україні. Основні напрямки діяльності у грудні 2017 року. URL: http://ua.icrc.org/2018/01/29/2017-3/
35. Николич-Соломон Д. Оперативный отчет СММ ОБСЕ № 20/2020 «Члены вооруженных формирований по-прежнему не пропускали СММ на блокпостах в Донецкой и Луганской областях и значительно задержали патруль Миссии на блокпосте в Донецкой области». Киев: 2020. URL: https://www.osce.org/ru/special-monitoring-mission-to-ukraine/451429(дата звернення: 05.05.2021)
36. ОБСЕ зафиксировала на выходных 80 взрывов на Донбассе. URL: https://www.ukrinform.ru/rubric-ato/3053793-obse-zafiksirovala-na-vyhodnyh-80-vzryvov-na-donbasse.html
37. ООН будет поддерживать все усилия по прекращению войны в Украине – Генсек. URL: https://www.ukrinform.ru/rubric-polytics/3087410-oon-budet-podderzivat-vse-usilia-po-prekraseniu-vojny-v-ukraine-gensek.html
38. Оперативний звіт СММ ОБСЄ № 1/2020: Сплеск порушень режиму припинення вогню у лінії зіткнення в Луганській області. Київ: 2020. URL: https://www.osce.org/ru/special-monitoring-mission-to-ukraine/446614(дата звернення: 27.04.2021)

39. Оперативный отчёт Специальной мониторинговой миссии в Украине ОБСЕ (СММ), 5 сентября 2014 г.: ситуация в Мариуполе. Маріуполь: 2014. URL: https://www.osce.org/ru/ukraine-smm/123310 (дата звернення: 2.04.2021)
40. Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе. Большая российская энциклопедия. — Москва: 2004—2017. — С. 338.
41. Отношения Украина - НАТО в контексте устойчивого мира на Донбассе URL: https://www.ukrinform.ru/rubric-presshall/3135522-otnosenia-ukrainanato-v-kontekste-ustojcivogo-mira-na-donbasse.html
42. Решение № 1117. Размещение Специальной Мониторинговой Миссии ОБСЕ на Украине. 991-е пленарное заседание. Вена: 2014. С. 1-4.
43. СММ ОБСЕ продолжит работать по всей Украине, несмотря на коронавирус. Интерфакс Украина. 19.03.2020. URL: https://interfax.com.ua/news/general/648464.html (дата звернення: 30.04.2021)
44. Тематический отчет. Ограничение свободы передвижения и другие препятствия выполнения мандата СММ. Специальная мониторинговая миссия ОБСЕ в Украине. 2019. URL: https://www.osce.org/ru/special-monitoring-mission-to-ukraine/450868?download=true (дата звернення: 30.04.2021)
45. Толстов С. Діяльність міжнародних організацій в Україні: загальні тенденції та орієнтири. Віче. 2015. № 4. С. 11-14.
46. Украина поддержала инициативу ООН по глобальному прекращению огня. URL: https://www.ukrinform.ru/rubric-polytics/3050043-ukraina-podderzala-iniciativu-oon-po-globalnomu-prekraseniu-ogna.htm
47. Участь України у міжнародних організаціях / Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс].– URL: https://mfa.gov.ua/about-ukraine/international-organizations

48. Яку роль відіграють західні організації у врегулювання конфлікту на Донбасі. URL: http://ukr.segodnya.ua/politi-cs/pnews/kakuyu-roligrayutzapadnye-organizacii-v-uregulirovanii-konfliktana-donba-sse-589728.htm